KİTAP TANITIMI BOOK PRESENTATION

Ahlak Felsefesi (Etik)

Moral Philosophy (Ethics)

Merve KILIÇ[a]

[a]Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Felsefe ve Din Bilimleri ABD,
Ankara, Türkiye

Received: 07.10.2022
Accepted: 18.10.2022
Available online: 10.03.2023

Correspondence:
Merve KILIÇ
Ankara Üniversitesi
Sosyal Bilimler Enstitüsü,
Felsefe ve Din Bilimleri ABD,
Ankara, Türkiye
mrveklc18@gmail.com

Prof. Dr. Recep Kılıç, *Ahlak Felsefesi (Etik)*, Nobel Yayınları, Ankara 2022, 275 Sayfa.

ÖZ Prof. Dr. Recep Kılıç *Ahlak Felsefesi (Etik)* başlıklı kitabında ahlak felsefesinin genel konularını bir bütün olarak ele almıştır. Kitabın amacı, etik hakkında birbirinin karşısında yer alan teori ve argümanları vererek okuyucunun kendi görüşlerini oluşturmasını sağlamaktır. Kitapta etikle ilgili geleneksel ve çağdaş görüşlere yer verilmiştir. Kaynak olarak çoğunlukla Batı felsefesinin eserleri kullanılmıştır. Kitap önsöz, altı bölüm, genel kaynakça ve dizinden oluşmaktadır. Kitapta ahlak ile etik arasındaki ilişki, normatif etik teoriler, metaetik teoriler, temel kavramlar, temel problemler ve uygulamalı etik konuları ele alınmıştır. Her bir bölümün sonunda kaynakçası verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Ahlak; normatif etik; metaetik; uygulamalı etik

ABSTRACT Prof. Dr. Recep Kılıç, in his book titled *Moral Philosophy (Ethics)*, deals with the general topics of moral philosophy as a whole. The aim of the book is to give conflicting theories and arguments about ethics and to enable the reader to form his own views. The book includes traditional and contemporary views on ethics. Mostly the Works of Western philosophy are used as sources. The book consists of a preface, six chapters, a general bibliography and an index. The book deals with the relationship between morality and ethics, normative ethical theories, metaethical theories, basic concepts, basic problems and applied ethics. A bibliography is given at the end of each chapter.

Keywords: Morality; normative ethics; metaethics; applied ethics

Ahlak felsefesi felsefenin bir alt disiplini olarak insan davranışları, ahlâkî yargılar, ahlâkî sorumluluklar, ahlâkî değerler gibi konular üzerinde incelemeler yapmaktadır. Ahlak felsefesi alanında birçok çalışma yapılmıştır. Prof. Dr. Recep Kılıç'ın *Ahlak Felsefesi (Etik)* kitabı onlardan biridir. Kitap ahlak felsefesi ile ilgili genel konuları bir bütün olarak okuyucuya sunmaktadır. Kitapta normatif etik, metaetik, uygulamalı etik gibi ahlak konuları hakkında bilgi verilerek ahlakın temel problemleri ve kavramları batılı kaynaklardan yararlanılarak ele alınmıştır.

Kitabın birinci bölümü *'Ahlak'* ve *'Etik'* olmak üzere iki ana başlıktan oluşmaktadır. Birinci bölüme giriş mahiyetindeki sayfada etik ile ahlak arasında ve ahlak ile insan arasında bir ilişkinin olduğuna değinilmektedir. Yazara göre ahlak, insan hayatı ile ilgili olduğu için ahlakın konusunun, ahlâkî sorunların, ahlâkî sorumlulukların ve ahlâkî değerlerin neler olduğu belirlenmelidir. Yazar, kişilerin doğru ve yanlış eylemleri ile

Copyright © 2023 by İslâmî Araştırmalar

iyi ve kötü karakterlerinin ahlakın konusunu oluşturduğunu düşünür. Ahlâkî sorumluluklar kişilerin davranışlarını neyi yapıp yapmayacakları konusunda yönlendirir. Ahlâkî değerler kişilerin davranışlarının iyi, kötü, övgüye değer ya da yergiyi hak etmesi şeklinde değerlendirilmesini sağlar.

Yazar *'Ahlak'* ana başlığında ahlak kelimesinin tanımını yapar. Ahlak kelimesi, Arapça "hulk" kelimesinin çoğuludur. Yazara göre, batıda ahlak ile ilgili olarak *ethics* ve *moral* kelimeleri kullanılır. Bu iki kelime arasında anlam farkı vardır. Moral kelimesi somut ahlâkî olay ve davranışlar için kullanılmaktadır. Ethics ise iyi, kötü, sorumluluk gibi kavramların felsefî açıdan incelenmesinde kullanılan bir kavramdır. Etik, ahlak hakkında ilke ve kurallarla ilgilenen ahlak felsefesidir.

Ahlak ana başlığının altında *'Ahlâkî Norm'* ve *'Ahlakın Önemi'* olmak üzere iki alt başlık yer alır. *'Ahlâkî Norm'* başlığı altında ahlakın kural koyucu bir disiplin olduğu ele alınır. Ahlak kişilerin davranışlarını doğru-yanlış, karakterlerini iyi-kötü olarak değerlendirmemizi sağlayan ilkeleri belirler. Ahlâkî normları diğer normlardan ayıran özellikler şunlardır; normatif hâkimiyet, evrensellik, tarafsızlık ve akliliktir.

'Ahlakın Önemi' alt başlığında ahlakın insan ve toplum için gerekli olduğu üzerinde durulur. Ahlakın koymuş olduğu kurallar sayesinde insanlar birbirlerinin haklarına riayet ederek toplumda düzen ve huzur sağlanır. Ahlak insanların sınırsız isteklerini düzenler. Böylece bir kimse başka bir kimsenin olduğu yerde kafasına göre hareket edemez. İnsanlar başkalarının haklarını gözetmeden kendi isteklerinin peşinden kontrolsüz bir şekilde giderlerse bu durumdan hem kendileri hem de çevresindeki insanlar zarar görecektir. Toplumda kaos ve kargaşa meydana gelecektir. Ahlak koymuş olduğu ilke ve kurallar ile bu durumların oluşmasını önlemektedir.

Yazar, *'Etik'* ana başlığında "ahlak felsefesi" ifadesini etik ile eş anlamlı olarak kullanır. Yazara göre, etik, ahlâkî kavram ve yargıları aklı kullanarak değerlendirmedir. Etik disiplininin ilgilendiği meseleler eylemin doğruluğu veya yanlışlığı, davranışlar için hangi ahlâkî standartların gerekli olduğu ve ahlâkî ilkelerin doğrulanıp doğrulanamayacağıdır. Etik disiplininde ahlaka üç yaklaşım söz konusudur. Bunlar; normatif etik, metaetik ve tasvir edici etiktir. Normatif etik kural koyarken metaetik ahlak terimlerinin yapısı ve anlamı üzerine yoğunlaşır. Tasvir edici etikte ise bir ifadenin doğruluğu deneysel bir sınama ile anlaşılmaktadır.

'Etik' ana başlığı altında *'Tarihsel Serüveni İçinde Etik'*, *'Normatif Etik ve Metaetik'*, *'Normatif Etik ve Metaetik Ayrımı'*, *'Metaetik Söylemin Doğası'* ve '*Metaetik ve Normatif Etik İlişkisi'* olmak üzere beş alt başlık yer alır. *'Tarihsel Serüveni İçinde Etik'* başlığında Sokrates'ten yirminci yüzyıla kadar etik disiplinin nasıl ele alındığı üzerinde durulmuştur. Antik Grek filozofları gayeci ahlak anlayışına sahiptirler. Sokrates'e göre erdem ile bilgi aynı şey olup ahlâkî olarak kötü değerlendirilen davranışlarının temelinde bilgisizlik vardır. Eflâtun'a göre insan mutluluğa en yüksek iyiyi elde ettiğinde ulaşır. En yüksek iyi, ruhun doğru bir şekilde eğitilerek hayatın dengeli ve uyumlu bir şekilde sürdürülmesidir.

Aristippus ve Epikür'ün her ikisi de insanın gayesinin en yüksek hazzı elde etme konusunda ortak görüşe sahiptir. Fakat Aristippus bedeni hazları ruhi hazlardan üstün tutarken Epikür ruhi hazları bedeni hazlardan üstün görmektedir. John Stuart Mill, fayda ve en büyük mutluluğu ahlakın temel ilkesi olarak kabul eder. Ona göre ahlak, topluma merkezinde haz ve faydanın yer aldığı bir yaşam için gerekli kuralları koyar. Kant'a göre, ahlakın temelinde iyi isteme vardır. İyi isteme akıl tarafından kontrol edilir. Kant'ın ahlak anlayışında iyi isteme ile ilişki olan ödev kavramı da önemli bir yere sahiptir. Davranışlar ödev anlayışına göre ödeve aykırı olanlar, ödeve uygun olanlar ve sırf ödevden dolayı yapılanlar şeklinde sınıflandırılır.

Yazar, Aristo'dan itibaren Kant'a kadar ortaya konulan ahlak anlayışlarını normatif etik olarak değerlendirir. Bu ahlak anlayışları Hegel, Schopenhauer ve Nietzsche tarafından eleştirilmiştir. Schopenhauer gayeci etik görüşlerini eleştirmiştir. Hegel ödev ahlakına eleştiriler yöneltmiştir. Nietzsche iyi ve kötü kavramlarının kaynağını sorgulamıştır. Feministler geleneksel etiğin önyargılı olduğunu ve tarafsız olmadığını dile getirerek onu eleştirmişlerdir. Bu eleştirilerden sonra yirminci yüzyılda postmodern etik ortaya çıkmıştır. Habermas söylem etiği ortaya koymuştur.

Yazar, *'Normatif Etik ve Metaetik'* alt başlığında normatif etik ile metaetik arasındaki farka değinir. Ona göre, normatif etik alanında ortaya konulan kuralların amacı yerine getirilmesi gereken sorumlulukların, başkalarına karşı nasıl davranılması gerektiği hususunda öğüt vermektir. Normatif etik yani geleneksel ahlak felsefesinin amacı ahlâkî inançların kendisiyle doğrulanabileceği bir ahlak yasası ortaya koymaktır. Analitik felsefe geleneğine bağlı filozoflar ahlak alanında normatif etik düşüncesinden farklarını ortaya koymak için kendi yaklaşımlarını metaetik olarak adlandırdılar. Metaetik alanındaki düşünürler ahlak terimlerinin yapısı ve anlamları üzerine yoğunlaştılar.

'Normatif Etik ve Metaetik Ayırımı' alt başlığında normatif etik ile metaetiğin ilgilendiği sorular üzerinde durulur. Normatif etik "doğru ve yanlış nedir?", "değerli ve arzu edilen nedir?" gibi sorular ile ilgilenirken metaetik doğru, yanlış, iyi ve kötü gibi kavramların anlamı veya tanımı ile ilgilenir. Metaetik sorunlar doğrudan ahlak ile ilgili olmayıp ahlak üzerine sorunlarla ilgilidir. Normatif etik alanında ahlakın teorik yapısı ile ilgili sorunlar ile hayatta karşılaşılan somut sorunlar arasında ayırım vardır. Ahlakın teorik yapısı ile ilgili sorunlar ahlâkî iyilik ile doğruluk arasındaki ilişkinin mahiyeti ile ilgili sorunlardır.

'Metaetik Söylemin Doğası' alt başlığında metaetiğin normatif etikten farklı olarak ilgilendiği sorular üzerinde durulur. Olgusal gerçeklik ile ahlâkî yükümlülük arasında mantıksal anlamda bir zorunluluk ilişkisinin olup olmadığı sorusu metaetik alanında düşünen bir insan için cevaplanması gereken bir sorudur. Metaetiğin cevabını aradığı bir diğer soru "ahlâkî yargıların kararlara mı yoksa keşiflere mi benzediği" sorusudur.

'Metaetik ve Normatif Etik İlişkisi' alt başlığında normatif etik ile metaetik arasındaki ilişkiye değinilir. Metaetik alanında iyi bir filozof olabilmek için normatif etiği iyi bilmek gereklidir. Metaetik alanındaki filozofların metaetik yapmak için normatif etiğe katılmaları mantıksal olarak zorunlu değildir. Normatif etik ile metaetik arasında keskin bir ayrım yapmak mümkün değildir.

Kitabın ikinci bölümünün ana başlığı *'Normatif Etik Teoriler'*dir. Bu bölüm *'Teleolojik Teoriler'* ve *'Deontolojik Teoriler'* olmak üzere iki alt başlıktan oluşur. Yazar, *'Teleolojik Teoriler'* başlığı altında Aristo'nun, Epikür'ün, David Hume'un ve John Stuart Mill'in ahlak felsefesini ele alır. Aristo'nun ahlak felsefesinin merkezinde gaye vardır. Aristo ahlak felsefesini siyaset biliminin bir alt bölümü olarak görmektedir, çünkü siyaset insan için nihai gaye ve iyinin ne olduğunu araştırır. Ahlak felsefesinin konusu insan eylemleridir. Aristo'ya göre, en yüksek iyinin iki özelliği vardır. Bunlardan birincisi kendisi gaye olan bir şeydir. İkincisi, insanı tatmin etmek konusunda kendi kendine yetmelidir. Aristo'ya göre mutluluk, kendisi gaye olan ve kendine yeten bir şeydir.

Aristo'ya göre iyinin üç türü vardır. Bunlar; dış iyi, ruh ve bedenle ilgili iyilerdir. Ruhla ilgili iyiler en tam iyilerdir. Mutluluk, ruhun erdeme uygun bir etkinliğidir. Aristo aklı etken ve edilgin olmak üzere ikiye ayırır. Aristo, erdemleri düşünce erdemleri ve karakter erdemleri şeklinde iki sınıfta sınıflandırır. Düşünce erdemleri aklın erdemleridir. Karakter erdemleri ise ruhun istek kısmının erdemleridir.

Aristo'ya göre erdemin kazanılmasında haz ve elem önemli bir yere sahiptir. Erdem aşırılık ile eksiklik olan iki durumun ortasında olandır. Aristo, insanın istemli eylemlerinden sorumlu tutulabileceğini düşünür. Aristo bilgeliği teorik ve pratik olmak üzere ikiye ayırır. Teorik bilgelik, tümevarım ve kıyas ile elde edilen bilgi ile doğrudan kavrayan aklın birliğidir. Pratik bilgelik ise insanın iyi eylemlerde bulunma yetisidir.

Epikür için mutlu bir hayat, insan için gerçekleştirilmesi gereken gayedir. Epikür insanın mutlu olmasını şu iki ilkeye bağlar. Birincisi, Tanrı ve ölümü düşünmemek, ikincisi ise arzuların kolay tatmin edilebilir şekilde olmasıdır. Epikür'e göre bilge, uzun bir hayatı değil en fazla haz veren hayatı tercih edendir. Epikür hazları üçe ayırır. Bunlar; doğal olanlar, hem doğal hem zorunlu olanlar, doğal ve zorunlu olmayanlardır. Epikür için beden sağlığı ile zihin dinginliği ile mutlu bir hayat elde edilir. Epikür'e göre haz en yüksek iyidir. Duruma göre acı haz verecekse tercih edilir. Epikür'e göre haz devamlı olmalı ve sonunda acı olmamalıdır. Epikür erdemi ruh sükûneti hâli olarak değerlendirir.

David Hume, insan davranışlarının kaynağı olarak insanın duygusal yönünü kabul etmiştir. Bir davranışın oluşmasında akıl tek başına yeterli değildir. Hume'a göre, akıl tutkuya karşı koyamaz. Akıl tutkuya tabidir. Hume'a göre, davranışlar ahlâkî açıdan akla göre değil duygulara göre belirlenmektedir.

John Stuart Mill'in ahlak felsefesi gayecidir. İnsan davranışlarının gayesi mutluluktur. Mill'e göre mutluluk, acının yokluğudur. Mill, haz ve mutluluğun tek gaye olduğunu tecrübe ve gözlem ile doğrular. Mill'in ahlak düşüncesinin şekillenmesinde faydacı ilkesi önemli bir yere sahiptir. Ona göre, mutluluk haz ile özdeştir. İnsana haz veren davranışların hepsi iyi iken acı veren davranışlar kötüdür. Mill'in mutluluk ile kastettiği bireyin değil toplumun mutluluğudur. Toplumun mutlu olmasına katkıda bulunan davranışlar ahlaken iyidir. Mill'in ahlak felsefesi faydacılık olarak isimlendirilir.

'Deontolojik Teoriler: Ödevci Yaklaşımlar' başlığında Kant'ın ahlak felsefesi ile dinî ahlak teorileri ele alınır. Kant, ahlak felsefesinde teorik ve pratik aklın yerini açıklar. Ona göre, teorik akıl bilgiyle ilişkiliyken pratik akıl ahlak yasasına uygun tercih ve eylemlerle ilgilidir. Kant, ahlak felsefesini ahlak metafiziği ve uygulamalı ahlak felsefesi olarak ikiye ayırır. Kant'a göre, sırf ödevden dolayı harekete geçen bir isteme iyi istemedir. Eylemler ahlâkî değerini sırf ödevden dolayı yapılıp yapılmadıklarına göre alırlar. Kant ahlâkî yasaların evrensel olduğunu düşünür. Kant, kendi kendine iyi olan davranışları emreden buyrukları "kesin buyruk" olarak adlandırır. Kesin buyruklar ahlâkî olanlardır. Kant'ın ahlak felsefesinde "summum bonum"un anlamı en yüksek iyidir. En yüksek iyi ise erdemdir. Kant'a göre en yüksek iyi ruhun ölümsüzlüğü ile gerçekleşmektedir.

Yazar, dinî ahlak teorilerinde Mutezile, Eşʿarî ve Mâturîdî'nin ahlak anlayışlarını ele alır. Mutezile'nin ahlak anlayışına göre, Allah'ın adaleti gereği insanlar eylemlerinde özgürdür. Allah'ın kullarının fiillerini belirlemesi ve onları yaptıkları fiillere göre hesaba çekmesi O'nun adaleti ile bağdaşmayan bir durumdur. Mutezile'ye göre, ahlâkî iyilik ve kötülükler Allah'ın emir ve yasakları ile belirlenmemiş olup kendinde iyilik ve kötülük niteliklerini bulundururlar. Ahlâkî ödevler akılla bilinebilir.

Eşʿarî'nin düşüncesinde insan fiilleri zorunlu ve kazanılmış olarak ikiye ayrılır. İnsanın fiilleri Allah tarafından yaratılır. Zorunlu eylemler insanın gücü dışında meydana gelir. Zorunlu eylemlerde insanın sorumluluğu yoktur. İnsanın kazanarak ortaya koyduğu fiillerinde biri Allah diğeri insan olmak üzere iki fâil vardır. İnsan bir eylemde bulunmak istediğinde Allah insanda o eylemi gerçekleştirecek gücü yaratır. Eşʿarî'ye göre ahlâkî sorumluluk tercih ederek kazanma gücündedir (kesb).

Mâturîdî'ye göre, insan eylemlerini Allah yaratır. Eylemler insanlar tarafından tercih edilir, Allah tarafından yaratılır. İnsan fiillerini Allah yaratsa da insan eylemlerini seçme konusunda özgürdür. Mâturîdî iyilik, kötülük gibi temel değerlerin objektif olduğunu düşünür. Vahyin bildirdiği ahlâkî ilkeler akıl ile uyumludur.

Kitabın üçüncü bölümü *'Sezgicilik ve Referans Anlam Teorisi'*, *'Duyguculuk ve Psikolojik Anlam Teorisi'*, *'Kuralcılık ve "Kullanım Olarak" Anlam Teorisi'*, *'Tasvir Edicilik ve Olgu-Değer Sorunu'* olmak üzere dört başlıktan oluşur.

'Sezgicilik ve Referans Anlam Teorisi' başlığında sezgicilik, referans ve resim anlam teorilerinin tanımları yapılır. Sezgicilik anlam teorisinin temelinde referans anlam teorisi vardır. Referans anlam teorisinde ifade ile referans arasındaki bağlantı anlamı oluşturur. Resim teorisi referans anlam teorisinin gelişmiş şeklidir. Resim teorisine göre anlamlı dil isimlerin birleştirilmesi ile mümkündür. Sezgicilik anlam teorisine göre iyilik gibi doğal olmayan nitelikleri kavrayan duyulardan farklı özel bir yeti vardır. Bu özel yeti sezgi veya ahlâkî duyu olarak isimlendirilir.

'Duyguculuk ve Psikolojik Anlam Teorisi' başlığında mantıksal pozitivizm ile duyguculuk, duyguculuk ve sezgiciliğin reddi, duyguculuk ve psikolojik anlam teorisi arasındaki ilişki ele alınır. Mantıksal pozitivist yaklaşım etiğin saçma olduğunu düşünür. Bu yaklaşıma göre "X iyidir" önermesi anlamsızdır. Mantıksal pozitivistler bir önermenin anlamlı olabilmesini onun analitik veya ampirik olarak doğrulanabilip yanlışlanabilen bir yapıda olmasına bağlı olduğunu düşünürler. "X iyidir" önermesi analitik veya ampirik olarak doğrulanabilip yanlışlanabilen bir önerme olmadığı için anlamsızdır. *'Duyguculuk ve Psikolojik Anlam Teorisi'* başlığında ahlâkî yargıların kişide bir etki yaratmasından söz edilir. Stevenson'a göre, ahlak yargısının amacı gerçekler olmayıp kişide etki meydana getirmektir. Stevenson ahlâkî söylemin tasvir edici ve duygusal anlamın birleşimidir. Ona göre, duygusal terimler insanların tutumlarını değiştirir.

'Kuralcılık ve "Kullanım Olarak" Anlam Teorisi' başlığında Richard Mervyn Hare ve kuralcılık görüşleri üzerinde durulur. Hare'ye göre kuralcılık, dilin anlamı konulduğu kullanımda ortaya çıkar. Hare, ahlakın dilinin kural koyucu olduğunu düşünür. Kural koyucu olan ahlak öğüt verir ve yön gösterir. Hare'ye göre, etik evrenselleştirilebilir kural koyucu yargılardan oluşur.

Kitabın dördüncü bölümünde ahlâkî eylem, ahlâkî tutarsızlık, ahlâkî yükümlülük, ahlâkî sorumluluk, ahlâkî yaptırım ve ahlak ilmi kavramlarının tanımlarına yer verilir. Ahlâkî eylemin dört özelliğine değinilir. Bunlardan birincisi ahlâkî eylemde niyet, istek ve aksiyomlar bir bütünlük içindedir. İkincisi, eylemi yapan kişinin söz ve eylemleri arasında tutarlılık bulunmalıdır. Üçüncüsü, ahlâkî eylem evrensel olmalıdır. Dördüncüsü, ahlâkî eylem insani kişiliğin tamlığını ifade etmelidir. Yazarın açıkladığı bir diğer kavram ahlâkî tutarsızlıktır. Ahlâkî tutarsızlık, kişinin ahlâkî bilgisi ile davranışları arasındaki uyumsuzluktur. Ahlâkî yükümlülük, ahlak yasasına uygun davranışta bulunma zorunluluğudur. Ahlâkî sorumluluk, güç ve kapasiteye sahip kişinin yükümlülüklerini yerine getirip getirmemesi konusunda övgü ve yergiyi hak etmesidir. Ahlâkî yaptırım, ahlâkî doğru ve iyinin gerçekleşmesi için gerekli güçtür. Beş yaptırım türü vardır. Bunlar; doğal, yasal, dinî, fikrî ve ahlâkîdir. Ahlak ilmi, irade ile ortaya konulan davranışları inceleyen bilimdir.

Kitabın beşinci bölümünde temel problemler ele alınır. Bunlar; ahlakı temellendirme problemi, ahlâkî görecilik, ahlâkî gerçekçilik, ahlâkî değerin ontolojik statüsü, ahlak ve din ilişkisi, ahlak ve hukuk ilişkisidir. Ahlakı temellendirme probleminde ahlakı epistemolojik ve psikolojik yönden temellendirme

esas alınır. Epistemolojik temellendirmede iyi ile kötü hakkındaki bilginin temeli sorgulanır. Psikolojik temellendirmede kişiyi ahlaklı olmaya sevk eden güdünün ne olduğu araştırılır. Ahlâkî görecilik problemi öznel ve kültürel görecilik olarak ele alınır. Öznel görecilikte ahlâkî normlar kişiden kişiye değişmektedir. Kültürel görecilikte ahlâkî normlar kültürden kültüre değişmektedir.

Ahlâkî gerçekçilik, insan davranışlarının doğruluk ve yanlışlığının inançlarımızdan bağımsız bir şekilde var olmasıdır. Ahlâkî değerlerin ontolojik statüsü meselesinde değerlerin kişiden kişiye veya kültürden kültüre göre değişip değişmediği ya da değerlerin değişmeyen gerçek öz olup olmadığı sorgulanır. Ahlak ve din ilişkisi probleminde ahlak yasasının Tanrı'nın iradesine bağlı olup olmadığı araştırılır. Ahlak ve hukuk ilişkisi çift yönlüdür. Ahlakın uygulanması hukukun yaptırımı ile mümkündür. Hukuk ahlâkî meşruiyete gereksinim duyar.

Kitabın altıncı bölümünde uygulamalı etikle ilgili alanlar ele alınır. Bunlar; biyoetik, iş etiği, meslek etiği, sosyal etik ve hayvan etiğidir. Biyoetikte üzerinde durulan meseleler şunlardır; biyoetik ilkeler, biyoetik sorunlar, insan hayatının başlangıcı meselesi, kürtaj, tüp içindeki hamilelik, embriyonun ahlâkî statüsü, taşıyıcı veya kiralık annelik, kök hücre araştırmaları, insan klonlama, insan hayatının sonlandırılması meselesi, intihar, ötenazi, ölümdür.

Sonuç olarak kitap normatif etik, metaetik, uygulamalı etik, ahlak ile ilgili temel kavramlar ve problemler hakkında önemli bilgileri bir sistematik içerisinde vermektedir. Ahlak felsefesine giriş mahiyetindeki bu kitap okuyucuların zihinlerinde ahlak felsefesinin genel konuları, problemleri ve kavramları hakkında bir harita oluşturmaktadır. Oldukça zengin kaynakçası ile bu alanda araştırma yapanlar için rehberlik yapmaktadır.